

שם: _____
כיתה: _____ תאריך: _____

מהו בית ומהו זיכרון?

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שביל התאנה

שיעור
1

המטרה שלי: להסביר מה הופך מקום ל"בית" בשבילי, ולזהות בשיר "כאן" מילים של עבר לעומת מילים של הווה.

1 הגדרה אישית

10 דק'

נסחו הגדרה של משפט אחד: מה הופך מקום ל"בית"? ואז — כתבו דוגמה אחת ש**סותרת** את ההגדרה שלכם.

2 ניתוח השיר "כאן"

25 דק'

נתחו את השיר לפי שתי העמדות. תמכו בכל טענה בציטוט מדויק.

הטענה שלי	ציטוט תומך	עמדה

שבילי מורשת · ז'-ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שם:

כיתה: _____ תאריך: _____

3

1

[illegible]

הרחבה: מצאו שיר ישראלי נוסף שמייצג את העמדה ההפוכה מזו שבחרתם, והביאו ממנו שורה אחת.

המטרה שלי: להבין את עמדה א' – הקשר ההיסטורי והרוחני של העם לארץ – ולקשר אותה למגילת העצמאות.

1

ניתוח משווה

25 דק'

"והארץ אשר אתם עֲבָרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ... אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֶתָּה תָּמִיד, עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרַאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה."
דברים י"א, י"א-י"ב

"לִבִּי בְּמִזְרַח וְאֲנֹכִי בְּסוֹף מַעֲרָב..."
רבי יהודה הלוי • ספרד, המאה ה-12

ממד	דברים י"א	ריה"ל
מי מדבר ואל מי		
מקור הזיקה לארץ		
מה נדרש מהאדם		

שורשים וזיקה היסטורית

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שיעור
2

שביל התאנה

2 שאלות עומק

א. ריה"ל בחר לכתוב על געגוע ולא לעלות לארץ. מה הכוח הרטורי שבבחירה הזאת?

ב. האם "זיקה לדורות" היא טיעון או רגש? אפשר לבסס עליה החלטה מדינית?

10 דק'

3 קישור למגילה

"וְהָעָם לֹא חָדַל מִתְפַּלֵּה וְתַקְוָה לְשׁוּב לָאָרֶץ וּלְחֻדוֹשׁ בְּתוֹכָהּ אֶת חֲרוּתוֹ הַמְּדִינִית."

מגילת העצמאות, ה' באייר תש"ח

כיצד המגילה מגייסת את המקורות הקדומים — ומה היא **משנה** בהם?

הרחבה: אתרו במגילה משפט אחד שדווקא תומך בעמדה ב'. הביאו אותו ונמקו.

שם: _____
כיתה: _____ תאריך: _____

הבית הוא כאן ועכשיו

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שביל התאנה

שיעור
3

המטרה שלי: להבין את עמדה ב' – שהבית נוצר מהחיים כאן ועכשיו – ולנסח מהי האחריות שלי במקום שבו אני חיה.

1 פתיחה

10 דק'

שלושה דברים שמרגישים לכם "בית" – ולכל אחד: האם הוא ייחודי לישראל, או שהיה נכון גם במקום אחר?

2 ניתוח משווה

25 דק'

המקור	מהי השייכות לפיו?	מה היא דורשת מהאדם?
"שלום לך ארץ נהדרת"		
עמוס עוז · שמירת הטבע		
תמיר היימן · "טנק בנייה"		

הבית הוא כאן ועכשיו

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שיעור
3

שביל התאנה

3 שאלת טיעון

יש הטוענים שעמדה ב' חלשה יותר, כי אפשר "להרגיש בבית" בכל מקום בעולם. נסחו תשובה מנומקת — בעד או נגד.

4 תוצר אישי

10 דק'

מניפסט קצר: "המשמעות שלי כאן" — מה האחריות שלי, מה אעשה, ומה אני מצפה מאחרים.

הרחבה: נסחו מחדש את משפט הפתיחה של מגילת העצמאות — מנקודת מבט של עמדה ב' בלבד.

הדילמה הגדולה · פרשת אוגנדה

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שביל התאנה

שם: _____

כיתה: _____ תאריך: _____

המטרה שלי: להבין את פרשת אוגנדה, לזהות את שתי העמדות, ולנסח עמדה אישית מנומקת.

1 ניתוח רטורי

1

10 דק'

יחיאל צ'לנוב — נגד: "במשך אלפיים שנה נשא העם היהודי בליבו את התקווה לחזור אך ורק לארץ אבותיו... אם נסכים לקחת ארץ אחרת, ולו באופן זמני, אנו מנתקים את השורשים ההיסטוריים והתרבותיים שלנו. בלי ציון – אין ציונות."

הקונגרס הציוני השישי, 1903

בנימין זאב הרצל — בעד: "אוגנדה אינה ציון, ואינה יכולה להיות ציון... ההצעה פירושה הקמת מקלט ארעי, 'מקלט לילה', עבור אותם אחים אומללים שאין להם כעת לאן לפנות, ושעומדים בפני סכנה קיומית מיידית."

הקונגרס הציוני השישי, 1903

הרצל	צ'לנוב	ממד
		הערך המרכזי
		אמצעי שכנוע רגש / היגיון / סמכות
		מה הוא <u>לא</u> אומר

הדילמה הגדולה · פרשת אוגנדה

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שביל התאנה

שם: _____

כיתה: _____ תאריך: _____

25 דק'

2 שאלות עומק

א. נסחו את הדילמה כניגוד בין שני ערכים — ולא בין "צודק" ל"טועה".

ב. ההצעה נדחתה. מה היה המחיר של ההחלטה, ומה היה הרווח?

3 נאום בקונגרס

כתבו נאום קצר שהייתם נושאים ב-1903 — כולל התייחסות מכבדת לצד שכנגד.

הרחבה: השוו לדיון ציבורי עכשווי שבו מתנגשים "פתרון מהיר" מול "ערך עקרוני".

שם: _____
כיתה: _____ תאריך: _____

סיור: "בנתיבי זהות"

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שביל התאנה

שיעור
5

המטרה שלי בסיור: למצוא במרחב האמיתי ייצוגים לשתי העמדות, ולנסח מה הופך את המקום הזה לבית.

1 לפני שיוצאים

10 דק'

☐ טלפון טעון לצילום

☐ הדף הזה ועט

☐ מים וכובע

☐ הקבוצה שלי: _____

נקודת הנחה — ניחוש ראשוני: המקום שאנחנו בו הוא "בית" בגלל ההיסטוריה שלו, או בגלל החיים שלנו בו?

2 יומן מסע מורחב

25 דק'

הממצא	עמדה	הקריאה שלי: מה הוא "אומר"	מה הוא מסתיר או משמיט

המקום המשלב: אתרו מקום אחד שמכיל את שתי העמדות בו-זמנית. תארו את המתח שבו.

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שביל התאנה

שם:

שם:

כיתה:

כיתה: _____ תאריך: _____

25 דק'

3 סיכום היחידה כולה

נסחו תשובה מנומקת לשאלה המניעה: האם הזיקה שלנו למקום נובעת מהקשר ההיסטורי והאמוני, או מעצם החיים כאן?

הרחבה: הציעו אנדרטה או שלט חדש למקום שביקרתם בו — כזה שמייצג את **שתי** העמדות. נסחו את הכיתוב.